

Nr 2.

Ankom till Riksdagens kansli den 31 januari 1913 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av
18 kap. 16 § strafflagen.*

Närvarande: Herrar Widén, Lindhagen, af Ekenstam, Söderbergh, Trana, Stärner, Alexanderson, greve Lagerbjelke, von Baumgarten, greve Spens, Pettersson i Södertälje, Pettersson i Bjälbo, Jansson i Edsbäcken, Lindqvist i Stockholm, Olsson i See och Holmdahl.

Lagutskottet har till behandling förehaft den till utskottet hänvisade motionen inom Andra kammaren nr 8 av herr Molin i Dombäcksmark, i vilken motion hemställts, att Riksdagen för sin del måtte besluta, att 18 kap. 16 § strafflagen skulle erhålla följande förändrade lydelse: »Djurplågeri straffas med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.»

Till stöd för denna sin hemställan har motionären anført:

»Vid 1912 års riksdag väcktes i bägge kamrarna motioner, vari hemställdes, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 18 kap. 16 § strafflagen skulle erhålla följande förändrade lydelse: »Misshandel av djur straffas med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.» Motionerna avstyrktes av lagutskottet, men voro vid utskottets utlåtande fogat tvenne reservationer, den ena av herr Pettersson i Södertälje m. fl. vari yrkades, »att Riksdagen måtte i anledning av förevarande motion besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t i sammanhang med den allmänna revisionen av strafflagen, som för närvarande förberedes, låta utarbета förslag till sådana bestämmelser, varigenom begreppet, straffbart djurplågeri, utvidgas att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana, som ådagalägga »uppenbar grymhet»; den andra av herr Lindhagen, »att Riksdagen ville 1:o för sin del antaga föl-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 9 saml. 2 häft. (Nr 2).

jande ändrade lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen: »Visar någon grymhet i behandling av djur, straffas med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas»; 2:o tillika hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande av förslag till sådan ändring i ovannämnda lagrum, att begreppet, straffbart djurplågeri, ytterligare utvidgas utöver vad ovan under 1:o ifrågasatts.»

Vid ärendets behandling i kamrarna ändrade herr Pettersson i Södertelje och hans medreservanter reservationens kläm i så måtto, att uttrycket, »I sammanhang med den allmänna revisionen av strafflagen, som för närvarande förberedes», ströks.

Första kammaren avtog motionen med 71 röster mot 49, som tillföllo herr Pettersson i Södertelje m. fl:s reservation i den förändrade form, som ovan antytts, och i Andra kammaren bifölls herr Pettersson i Södertelje m. fl:s reservation i den förändrade formen med 121 röster mot 69, som tillföllo herr Lindhagens reservation. Av ärendets utgång i Andra kammaren framgår, att lagutskottets förslag icke vann det ringaste gehör och att kammaren enhälligt understödde den meningen, att djurplågeriparagrafen i dess nuvarande form icke är, som den borde vara.

Tveksamheten att ändra djurplågeriparagrafens lydelse synes bottna i svårigheten att finna ett korrekt språkligt uttryck för begreppet straffbart djurplågeri. Varje försök till omskrivning av detta begrepp synes på förhand vara dömt att misslyckas. Dock torde saken i själva verket vara enklare än den ser ut. I stället för omskrivningar sådana som, »uppenbar grymhet vid behandling av djur», »grymhet i behandling av djur», »misshandel av djur», m. fl. torde utan risk för missförstånd kunna sättas helt enkelt »Djurplågeri straffas med böter», etc. Ordet djurplågeri har redan vunnit burskap i svenska språket. Allmänna rättsmedvetandet uppfattar detta ords betydelse. Att plåga djur är straffvärt. Begreppet »plåga» innebär, i detta sammanhang, en avsiktlig handling eller också straffvärd tanklöshet. Vilka omskrivningar för djurplågeribegreppet, som än kunna uppfinnas, torde det dock aldrig kunna tänkas, att alla former av straffvärt djurplågeri däri kunna specificeras, och vilken form en ny djurplågeriparagraf än kan få, så torde det ändock till sist få lämnas åt domstolarna att i varje särskilt fall avgöra, huruvida straffbart djurplågeri föreligger eller ej.»

Utskottets
yttrande.

Såsom motionären erinrat, avgav lagutskottet vid 1912 års riksdag utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring i 18 kap. 16 § strafflagen. Därvid lämnade utskottet i utlåtandet redogörelse för utveck-

lingen av hithörande bestämmelser samt för behandlingen inom Riksdagen av åtskilliga under de senare åren framställda förslag till ändringar i berörda lagrum. Ur detta utlåtande må i nämnda avseende här erinras om följande:

Enligt 18 kap. 16 § strafflagen, sådant detta lagrum ursprungligen lydde, straffades den, som i behandling av egna eller andras kreatur visade uppenbar grymhet, med böter från och med fem till och med etthundra riksdaler.

I ett flertal vid olika riksdagar väckta motioner framhölls emellertid, att berörda bestämmelse vore föga tillfredsställande. I sådant hänseende framhölls särskilt, att de förefintliga straffbestämmelserna icke ägde tillämpning å vilda djur, utan endast på »kreatur», d. v. s. husdjur; att icke ens husdjuren genom nämnda bestämmelser åtnjöte tillräckligt skydd, utan särskilt vid slakt straffritt kunde utsättas för onödigt plågande; samt att straffet för djurplågeri i allt fall vore så ringa, att en väsentlig höjning därav vore av nöden.

Nya lagberedningen, som erhållit i uppdrag att företaga en revision av strafflagens straffbestämmelser, föreslog beträffande förevarande lagrum, att straffmaximum skulle höjas från 100 till 500 kronors böter. I övrigt föreslog nya lagberedningen ingen ändring i lagrummets lydelse. Sedan Kungl. Maj:t till 1890 års Riksdag framlagt proposition i enlighet med nämnda förslag och Riksdagen i denna del bifallit propositionen, utfärdades lag i ämnet den 20 juni 1890. Denna straffskärpning befanns dock snart otillräcklig. I anledning av därom väckt motion hemställde Riksdagen i skrivelse den 19 april 1899, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av 18 kap. 16 § strafflagen, att i straffsatsen för djurplågeri upptoges jämväl frihetsstraff till lämplig utsträckning. Redan följande år framlade Kungl. Maj:t för Riksdagen förslag, att till 18 kap. 16 § strafflagen i dess dåvarande lydelse skulle göras följande tillägg: »Aro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas». Kungl. Maj:ts förslag vann Riksdagens bifall, varefter lag i ämnet utfärdades den 29 juni 1900. Den i förevarande lagrum bestämda straffsatsen har därefter icke undergått någon förändring.

Såsom ovan antytts, hade emellertid vid ett flertal riksdagar i väckta motioner framhållits, att det i 18 kap. 16 § strafflagen givna stadgandet icke i erforderlig grad kunde förhindra, att vid slakt¹ husdjur onödigt plågades. I anledning av en vid 1896 års riksdag väckt motion anhöll Riksdagen i skrivelse den 24 april samma år, att Kungl. Maj:t måtte »dels låta utröna,

om och till vilken utsträckning stadganden skulle kunna meddelas i syfte att vid slakt av hemdjur minsta möjliga lidande medelst förutgående bedövning eller på annat ändamålsenligt sätt tillfogades djuren, dels ock, därest utredningen därtill föranledde, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.» Denna skrivelse föranledde dock icke något förslag från Kungl. Maj:ts sida; men vid 1909 års riksdag återupptogs frågan, och i skrivelse den 13 maj 1909 förnyade Riksdagen hos Kungl. Maj:t sin i 1896 års skrivelse gjorda anhållan. Denna fråga är ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Redan vid 1877 års riksdag framhöll enskild motionär, att det skydd emot grym och hänsynslös behandling, som genom stadgandet i 18 kap. 16 § strafflagen i dess dåvarande lydelse blivit berett åt husdjuren, syntes med allt skäl böra förunnas alla slag av djur. Varken denna motion eller de motioner av enahanda innebörd, som väcktes vid några efterföljande riksdagar, föranledde emellertid till någon Riksdagens åtgärd. Först år 1907 beslöt Riksdagen på förslag av enskild motionär för sin del antaga följande ändrade lydelse av nämnda paragraf: »Visar någon i behandling af djur uppenbar grymhet; straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.» Denna ändring godkändes av Kungl. Maj:t; och utfärdades i överensstämmelse härmed lag i ämnet den 12 juli 1907, varefter ändring av förevarande lagrum ej ägt rum.

De vid 1912 års riksdag väckta motionerna, i vilka hemställts om sådan ändring av 18 kap. 16 § strafflagen, att det straffbara djurplågeriet skulle angivas med orden »misshandel av djur», blevo, såsom motionären i sin ifrågavarande motion anmärkt, av utskottet avstyrkta. Vid frågans behandling inom Riksdagen stannade kamrarna i olika beslut. Under det Första kammaren biföll utskottets hemställan, beslöt Andra kammaren, på grundvalen av den i ovannämnda motion omförmälda, av fem ledamöter avgivna reservationen, för sin del en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till sådana bestämmelser, varigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgades att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana, som ådagalägga »uppenbar grymhet».

Såsom skäl för sin afstyrkan hade 1912 års lagutskott bland annat anført, att uttrycket misshandel i vår strafflag erhållit en alldeles särskild betydelse, nämligen den, i vilken ordet förekomme i strafflagens 14 kap. »om mord, dråp och annan misshandel», varför detta brottsbegrepp icke lämpligen kunde utan vidare användas även i fråga om djur; varjämte utskottet, med erinran att Riksdagen, i skrivelse den 13 maj 1909 hos Kungl. Maj:t an-

hållit om utarbetande av bestämmelser till förekommande av onödigt plågende av djur vid slakt, i övrigt hänvisade till den allmänna revision av strafflagen, som för närvarande förberedes. Mot de skäl för avstyrkande, utskottet sålunda åberopat, anförde emellertid ovannämnda reservanter bland annat:

»På de skäl, som anförts av utskottets majoritet, finna vi oss ej kunna tillstyrka motionärernas förslag att vid karakteriserande av djurplågeribrottet uttrycket »uppenbar grymhet» utbytes mot ordet »misshandel». På samma gång kunna vi dock ej bestrida riktigheten av motionärernas mening, att förstnämnda uttryck på ett allt för snävt sätt begränsar vad som i ifrågavarande avseende bör anses straffbart. Domstolarna synas också ofta i sin lagtillämpning benägna att giva uttrycket »uppenbar grymhet» en mera omfattande betydelse än som ursprungligen torde därmed hava avsetts. Då emellertid denna tendens i domstolarnas praxis är långt ifrån allmän, oaktat den säkerligen stödjdes av rättsuppfattningen hos större delen av vårt folk, synes det önskvärt, att djurplågeribegreppet i själva strafflagen erhåller en något vidare omfattning.»

I stället för den formulering av stadgandet i 18 kap. 16 § strafflagen, som vid föregående riksdag föreslagits, har nu i förevarande motion hemställts, att åt lagrummets första punkt skulle givas följande avfattning: »Djurplågeri straffas med böter».

Utskottet finner, i likhet med motionären och reservanterna vid 1912 års utskottsbetänkande, det ifrågavarande lagrummet icke kunna anses giva ett riktigt uttryck för vad som enligt numera rådande uppfattning bör hänföras till straffbart djurplågeri och anser därför en omarbetning av stadgandet vara av behovet påkallad. Det torde med fog kunna påstås, att den allmänna rättsuppfattningen såsom straffvärt djurplågeri stämplar flera fall, som enligt nu gällande bestämmelse äro straffria eller åtminstone endast med stor tveksamhet kunna därunder inbegripas. Härtill kommer, att stadgandets nuvarande avfattning lätteligen kan giva anledning till och även synes hava föranlett ojämnheter vid tillämpningen, i det att domstolarna å några orter under intryck av den rådande uppfattningen såsom straffbar bedömt behandling av djur, vars bestraffande domstolarna å andra håll ansett uteslutet på grund av stadgandets ordalag.

I vissa nyare utländska strafflagar har en mera utförlig beskrivning lämnats på förevarande brottsbegrepp, varigenom åt detsamma även givits en vidsträcktare räckvidd än hos oss. Så är t. ex. i den norska strafflagen av år 1902 stadgat straff för den, som »ved vanrøgt, overanstreng-

else eller paa anden maade gjør sig skyldig i grov eller ondskafuld mishandling av dyr eller som medvirker hertil»; dock göres visst undantag till förmån för den vetenskapliga vivisektionen. I den italienska strafflagen av år 1889 straffas för djurplågeri den, som behandlar ett djur grymt eller utan nödvändighet misshandlar det eller tvingar det till överdriven ansträngning.

Ehuru utskottet sålunda är ense med motionären därom, att den nuvarande beskrivningen på förevarande brottsbegrepp i strafflagen icke är tillfredsställande, kan utskottet dock icke finna den av motionären föreslagna formuleringen lämplig. Innebörden av ordet djurplågeri torde vara alltför obestämd, för att med detta ord skulle med erforderlig klarhet kunna angivas, vilka handlingar av ifrågavarande slag skulle vara straffbara. Särskilt synes den av motionären föreslagna formuleringen föga ägnad att förhindra den olikhet vid bedömandet, som även det nuvarande stadgandet, enligt vad ovan nämnts, medgivit.

Huru vid en utvidgning av förevarande brottsbegrepp stadgandet därom skall formuleras, bör enligt utskottets mening ankomma på en närmare undersökning, vilken bör genom Kungl. Maj:t verkställas. Denna undersökning synes dock icke behöva anstå till den fullständiga revision av strafflagen, som för närvarande förberedes.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen måtte i anledning av förevarande motion besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета förslag till sådan ändring i strafflagen, varigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgas att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana, som ådagalägga »uppenbar grymhet».

Stockholm den 31 januari 1913.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Reservationer

dels av herr *Lindhagen*, som anförde:

»Djurskyddsfrågan är en gammal kulturfråga. Ett folks kulturella nivå kan i mycket avläsas efter dess handlingar mot djuren. Men på samma gång nödgas lagstiftningen i detta fall ansluta sig någorlunda till folkets egen rättsståndspunkt. Går lagen allt för mycket före den senare, blir den en död bokstav, ty man kan ej ådöma stora delar av hela folket upprepade straffpåföljder.

Såsom utskottet erinrat har lagstiftningen särskilt på senaste tider gått framåt mot större mänsklighet. Ett utslag därav är straffskärpningen, men i synnerhet de vilda djurens inbegripande under skyddet. Därmed är frågan dock ej slutgiltigt avgjord. Själva uttrycket »uppenbar grymhet» hänvisar tydligt på en kompromiss i lagen. Riksdagens skrivelse om en lag för slakt innefattar redan en kritik av den nu gällande bestämmelsen såsom icke effektiv. Men denna kritik bör självfallet rikta sig även mot strafflagens nuvarande lydelse och omfatta även i detta fall ej blott slaktboskap utan även de vilda djuren.

Motionärernas förslag att helt enkelt införa begreppet misshandel för djuren, liksom skett för människorna i ett annat strafflagskapitel, är nog sakligt det fullkomligaste förslaget. Men folket är säkerligen ej moget ännu för en sådan lagstiftning som fullt likställer djuren med människorna i förevarande avseende.

Däremot synes tiden vara inne att gå vidare fram emot den av motionärerna ifrågasatta begreppsbestämningen. Den norska lagen av år 1902 bestraffar »den som genom vanvård, överansträngning eller på annat sätt gör sig skyldig till grov eller illasinnad misshandel av djur eller som medverkar därtill», dock med en viss reservation efteråt till förmån för den vetenskapliga vivisektionen. Italienska strafflagen av år 1889, för att taga ett annat exempel, bestraffar den, »som behandlar ett djur grymt eller utan nödvändighet misshandlar det eller tvingar det till överdriven ansträngning». Försöken till en formulering äro som sagt mångahanda och meningarne ganska stridiga. Det torde därför kanske ej vara tillräckligt att söka föreslå Riksdagen ett omedelbart antagande av ny lydelse, utan bör saken hänskjutas till Kungl. Maj:ts övervägande, dock utan att

därför nödvändigtvis behöva vänta ända till den avlägsna tid då en hel ny strafflag kan bli antagen.

Något som emellertid bör kunna ske omedelbart är borttagande av ordet »uppenbar», hvilket dock vore ett framsteg och skulle i sin mån giva en ny riktlinje för rättstillämpningen.

Det hemställles alltså att Riksdagen ville

1:o) för sin del antaga följande ändrade lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen:

»Visar någon *grymhet* i behandling av djur, straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårade; må till fängelse i högst sex månader dömas».

2:o) tillika hos Kungl. Maj:t göra en framställning av det innehåll utskottet föreslagit.

dels ock av herrar *af Ekenstam, Trana, Alexanderson*, greve *Lagerbjelke, von Baumgarten*, greve *Spens, Pettersson* i Bjälbo och *Holmdahl*, vilka hemställt,

att herr Molins ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.